Gofalu am Les Anifeiliaid wrth eu Cludo

Cyngor i gludwyr defaid

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

Os hoffech gyfarwyddiadau manwl, ffurflenni neu fwy o gyngor, ewch ar y wefan:

www.cymru.gov.uk/llesanifeiliaid

neu cysylltwch â:

Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol
Llywodraeth Cynulliad Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

Ffôn: 02920 823059

75% wedi'i ailgylchu recycled

ISBN 978 0 7504 4763 8
© Hawlfraint y Goron Gorffennaf 2008
CMK-22-01-096
D1350809

Daeth Rheoliad newydd gan yr UE ar gyfer cludo anifeiliaid i rym ar 5 Ionawr 2007.

Os ydych chi'n cludo anifeiliaid, dylech ofalu'ch bod yn gwybod am y rheolau a'r trefniadau newydd sy'n effeithio arnoch chi. Nod y rheolau newydd yw gofalu am les defaid wrth eu cludo. **Daeth y rheolau i rym ar 5 Ionawr 2007** ac maen nhw'n effeithio ar unrhyw un sy'n cludo anifail asgwrn cefn fel rhan o weithgarwch economaidd.

Bydd gofyn i unrhyw un sy'n cludo defaid ystyried nifer o bwyntiau penodol. Mae disgrifiad bras ohonyn nhw yn y daflen hon. Cewch gyngor a gwybodaeth fanylach ar y wefan: *www.cymru.gov.uk/llesanifeiliaid*

Ydy'r rheolau newydd yn effeithio arnoch chi?

Mae'r Rheoliad yn effeithio ar bawb sy'n cludo anifeiliaid at bwrpas economaidd. Ym Mhrydain, mae hyn yn golygu cludo anifeiliaid at bwrpas busnes i wneud elw, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, i berson neu gwmni sy'n gysylltiedig â'u cludo. Nid yw'r Rheoliad yn ymwneud â:

- Cludo anifail at bwrpas nad yw'n weithgarwch economaidd.
- Cludo anifail i bractis neu filfeddygfa o dan gyngor milfeddyg.

Eithriadau

Mae ffermwyr sy'n cludo'u hanifeiliaid hyd at 50km (tua 31 milltir) o'u fferm yn eu cerbyd eu hunain yn cael eu heithrio o rannau o'r Rheoliad ond bydd dal gofyn iddynt fodloni'r **amodau cludo cyffredinol** (sy'n cael eu disgrifio ar y dudalen nesaf).

Un o'r amodau hynny yw bod yr anifail yn ffit i deithio. Gyda'r amod hwn fel arfer, ni chaiff y ffermwr gludo anifail sy'n feichiog iawn (yn ystod 10% olaf ei feichiogrwydd), ŵyn newydd eu geni lle nad yw'r bogail wedi llwyr wella neu ddafad sydd wedi geni oen yn y 7 diwrnod diwethaf. Fodd bynnag, bydd ffermwr (neu gludwr) yn cael cludo'r anifeiliaid hyn ar deithiau byr o lai na 50km (e.e. rhwng safleoedd ac o fewn safleoedd y fferm) **os mai diben eu cludo fydd gwella amodau'r geni**. Ni ddylai'r teithiau hyn achosi poen na dioddefaint diangen.

Ceir mwy o wybodaeth ynghylch beth mae 'ffit i deithio' yn ei olygu ar y wefan: *www.cymru.gov.uk/llesanifeiliaid*

Yn ôl y Rheoliad, rhaid i bawb sy'n cludo anifail ar unrhyw daith wneud yn siŵr:

- Na chaiff anifail ei gludo mewn ffordd fyddai'n debygol o achosi poen neu ddioddefaint diangen iddo.
- Bod y daith mor fyr â phosibl.
- Bod yr anifail yn ffit i deithio.

- Bod y rheini sy'n trin yr anifail wedi'u hyfforddi ac yn gymwys i wneud hynny.
- Bod y cerbyd a'i gyfleusterau llwytho a dadlwytho wedi'u dylunio, eu hadeiladu a'u cynnal i osgoi anafiadau a dioddefaint.
- Bod anifeiliaid yn cael dŵr, bwyd a chyfle i orffwys yn ôl yr angen, a bod digon o lawr ganddynt a digon o uchder yn y cerbyd.
- Os nad ydych yn allforio'r anifail, bod gennych ddogfen sy'n dangos y canlynol: o ble daeth yr anifail; ei berchennog; man cychwyn y daith a phen y daith; dyddiad cychwyn y daith a hyd tebygol y daith (y Dystysgrif Cludo Anifeiliaid yw'r ddogfen hon fel arfer).

Mae gofynion ychwanegol os ydych yn cludo defaid ar deithiau 'byr' dros 65km (tua 40 milltir) sy'n para hyd at 8 awr. Rhaid i gludwyr:

- Fod wedi cael tystysgrif awdurdodi cludwyr Math 1.
- Sicrhau (o 5 Ionawr 2008) bod gan yrwyr a'u cynorthwywyr dystysgrif cymhwysedd.
- Dangos bod ganddynt staff ac offer i gludo anifeiliaid mewn ffordd briodol ac nad oes cofnod iddynt dorri deddfwriaeth lles anifeiliaid yn y 3 blynedd diwethaf.

Yn ogystal â'r uchod, mae nifer o ofynion eraill ar gyfer teithiau 'hir' o fwy nag 8 awr. Rhaid i gludwyr defaid:

- Fod wedi cael tystysgrif awdurdodi cludwyr Math 2.
- Gofalu bod unrhyw gerbyd sy'n cael ei ddefnyddio i gludo defaid yn cael ei archwilio a'i gymeradwyo.
- Gofalu bod ganddynt gynlluniau wrth gefn ar gyfer argyfwng.
- Llenwi Log y Daith wrth allforio defaid.

Gofynion penodol ynghylch cludo defaid

Amserau teithio

Nid yw'r amserau teithio a gorffwys wedi newid ers y rheolau diwethaf.

Amserau teithio mwyaf (oriau)

	Cerbyd safonol	Cerbyd o safon uwch		
		Teithio	Gorffwys	Teithio
Defaid	8	14	1	14
Ŵyn sy'n dal i sugno	8	9	1	9

- Mae'r amser teithio yn cychwyn wrth lwytho'r anifail cyntaf ac yn gorffen wrth ddadlwytho'r anifail olaf.
- Mae'r amser a dreulir ar longau Ro-Ro yn cyfrif at hyd y daith.

- Nid yw'r amser a dreulir mewn llociau ar longau anifeiliaid arbennig yn cyfrif at amser y daith cyn belled â bod rhai amodau yn cael eu bodloni.
- Nid yw'r amser a dreulir mewn awyren yn cyfrif at amser y daith.

Pwyntiau cyffredinol

- Nid yw defaid yn ystod 10% olaf eu beichiogrwydd (tua 15 diwrnod) neu sydd wedi geni oen yn y 7 diwrnod diwethaf, yn ffit i deithio. Nid ydynt yn ffit chwaith i'w gwerthu mewn marchnad.
- Pan fydd mamogiaid godro'n cael eu cludo heb eu hŵyn sugno, mae'n rhaid eu godro o leiaf bob 12 awr.

Onglau rampiau

Mae'r rheoliad yn pennu ongl uchaf o:

- 26°34' ar gyfer defaid (50% o lethr, yn cyfateb i oleddf o 4 dros bellter o 8).

Os oes gennych gerbyd a threilar gafodd eu hadeiladu a'u defnyddio cyn 5 Ionawr 2007 a'u bod yn cydymffurfio â'r hen reol ar onglau rampiau, gallwch barhau i'w defnyddio **ym Mhrydain** tan 4 Ionawr 2012 os nad yw'n ymarferol neu'n economaidd eu haddasu i gydymffurfio â'r rheol newydd.

Cadw ar wahân

Rhaid trin a chludo defaid ar wahân i anifeiliaid eraill*. Rhaid cadw'r canlynol hefyd ar wahân:

- Defaid o oed neu faint gwahanol iawn*.
- Hyrddod a mamogiaid rhywiol aeddfed.
- Anifeiliaid â chyrn ac anifeiliaid heb gyrn*.
- Anifeiliaid fyddai'n ymladd â'i gilydd.
- Anifeiliaid wedi'u clymu ac anifeiliaid heb eu clymu.

Faint o le i'w neilltuo

Nid yw faint o le sydd angen ei neilltuo wedi newid ers y rheolau diwethaf.

Categori	Pwysau bras (kg)	Arwynebedd (m^2/anifailq)
Defaid ac ŵyn wedi'u cneifio, 26 kg neu fwy	<55	0.20-0.30
	>55	>0.30
Defaid heb eu cneifio	<55	0.30 - 0.40
	>55	>0.40
Mamogiaid yn drwm gan oen	<55	0.40 - 0.50
	>55	>0.50

Y tymheredd yn y cerbyd

Rhaid gofalu nad yw'r tymheredd yn y cerbyd yn cwympo o dan 0°C yn ystod taith o fwy nag 8 awr.

* Nid oes angen cadw at y rheol hon os ydy'r anifeiliaid wedi'u magu ag anifeiliaid eraill; os ydynt yn gyfarwydd â'i gilydd, os byddai'u gwahanu yn achosi gofid neu os oes gan y mamogiaid unrhyw ŵyn dibynnol.

Cludo ŵyn

- Ni chaiff hŷn o dan 1 wythnos oed deithio mwy na 100km (tua 62 milltir).
- Rhaid bod gan ŵyn o dan 20kg ddigon o wellt i'w cadw'n gynnes.
- Nid yw oen sydd â bogail heb wella yn ffit i deithio.

Partisiynau ar gerbydau

Nid yw'r Rheoliad yn diffinio dimensiynau partisiynau ond rhaid:

- Iddynt fod yn ddigon cryf i ddal pwysau'r anifail.
- Bod modd eu gosod yn gyflym ac yn rhwydd.

Ar gerbydau sy'n cael eu defnyddio ar gyfer teithiau hir, rhaid bod partisiynau:

- Wedi'u gosod er mwyn ichi allu rhannu'r cerbyd.
- Bod modd eu symud yn ôl anghenion yr anifail sy'n cael ei gludo.

Maint y rhaniadau yn y cerbyd

Nid yw'r Rheoliad yn pennu dimensiynau, ond y cyngor ar yr arfer gorau, o hyd, yw:

- Rhaniad hyd at 3.1m o hyd ar gyfer defaid.

Cyngor pellach

Mae'r daflen hon yn crynhoi gofynion Rheoliad yr UE mewn cysylltiad â defaid. Mae taflenni eraill wedi'u cyhoeddi ar gyfer gwartheg, geifr, ceffylau, moch a dofednod.